

Prima instanță: judecătoria Ialoveni (jud: L.Barbos)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: S.Arnăut, E.Clim, E.Fistican)

DECIZIE

07 octombrie 2015

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:
Președintele ședinței
Judecătorii:

Valeriu Doagă
Ala Cobăneanu
Sveatoslav Moldovan
Liliana Catan
Oleg Sternioală

examinând recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale (CNAS) împotriva deciziei din 19 mai 2015 a Curții de Apel Chișinău,

adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Plămădeală Indira împotriva Consiliului rl Ialoveni, Direcția Generală Învățământ Ialoveni, intervenient accesoriu Casa Teritorială de Asigurări Sociale Ialoveni privind obligarea achitării indemnizației de maternitate și repararea prejudiciului moral,

c o n s t a t ă :

La data de 07.05.2013 Plămădeală Indira a depus în instanța de judecată cerere împotriva Consiliului rl Ialoveni, Direcția Generală Învățământ Ialoveni, intervenient accesoriu Casa Teritorială de Asigurări Sociale Ialoveni privind obligarea achitării indemnizației de maternitate și repararea prejudiciului moral.

În motivarea cererii a indicat că deține funcția de director al Școlii speciale internat Ialoveni. În prezent se află în concediu pentru îngrijirea copilului minor – Plămădeală Alexandru – a.n. 04.01.2013. Pînă în luna aprilie 2012 s-a aflat în concediu plătit pentru îngrijirea copiilor minori: Plămădeală Delia și Plămădeală Otilia, cu întrerupere pe patru luni (03.05.2011-12.09.2011), perioadă în care a revenit la serviciu, ulterior prelungind concediul pentru îngrijirea copilului minor pînă la vârsta de șase ani, adică pînă în luna aprilie 2015.

A mai indicat reclamanta că la data de 04.01.2013, a născut al treilea copil – Plămădeală Alexandru, iar concediul de maternitate anterior a fost întrerupt.

Afirmă reclamanta că pîrîtul urma să-i achite indemnizația de maternitate conform normelor legale.

În luna noiembrie 2012, menționează reclamanta că s-a adresat contabilității pîrîtului prezentînd certificatul de graviditate și naștere, dar indemnizația nu i-a fost achitată.

La data de 19.04.2013 a înaintat pîrîtului o cerere prealabilă prin care a solicitat achitarea indemnizației. Prin scrisoarea nr. 39 din data de 03.09.2013, pîrîtul a refuzat

achitarea indemnizației pe motiv că nu este posibil ca salariatul să se afle concomitent în două concedii. Această interpretare reclamanta o consideră eronată invocând în acest sens prevederile hotărârii Guvernului nr.108 din data de 03.02.2005 privind aprobarea Regulamentului cu privire la condițiile de stabilire, modul de calculare și plată a indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă și altor prestații de asigurări sociale.

A solicitat reclamanta recunoașterea ilegalității refuzului Școlii internat speciale pentru copii cu restanțe polimelită și paralizie cerebrală din Ialoveni, obligarea pîrîtului să achite concediul prenatal și post natal pentru perioada concediului de maternitate de 140 zile, care include durata concediului prenatal și post natal determinat în condițiile art.124 Codul muncii și încasarea prejudiciului moral în sumă de 10000 lei.

La data de 13.02.2014 Plămădeală Indira a depus o cerere de concretizare a pretențiilor. În motivarea cererii s-a indicat că reclamanta a deținut funcția de director al Școlii speciale Internat Ialoveni începînd cu 07.11.2002, fapt confirmat prin copia carnetului de muncă. Din 28.04.2009 pînă la 28.04.2011 s-a aflat în concediu pentru îngrijirea copiilor minori: Delia și Otilia. Ulterior, din cauza lipsei de personal în cadrul școlii, începînd cu 03.05.2011 pînă la 12.09.2011 a revenit la serviciu, astfel fiind întrerupt concediul pentru îngrijirea copiilor, conform ordinului nr.21-p din 03 mai 2011.

La 28.04.2012, prin ordinul nr.13-p din 28 aprilie 2012 i-a fost acordat concediu neplătit pentru îngrijirea copiilor Plămădeală Delia și Otilia (gemeni) pînă la vîrsta de 6 ani. Conform ordinului 111-p din 01.11.2012 cu privire la acordarea concediului de maternitate, în conformitate cu art. art. 123, 124 Cod muncii și a certificatului medical seria 01 nr. 920038 din 01.11.2012 s-a dispus acordarea concediului de maternitate pentru perioada 01.11.2012 - 06.03.2013 (în legătura cu nașterea celui de-al treilea copil); s-a declarat nul ordinul Direcției de Învățămînt nr.13 din 28.04.2012 prin care i-a fost acordat concediu neplătit pentru îngrijirea copiilor Plămădeală Delia și Otilia pînă la vîrsta de 6 ani.

La 04 ianuarie 2013, indică reclamanta că a născut al treilea copil (a doua oară), feciorul Alexandru Plămădeală. Prin ordinul 13-p din 06 martie 2013 cu privire la acordarea concediului pentru îngrijirea copilului pînă la vîrsta de 3 ani s-a dispus acordarea concediu pentru îngrijirea copilului pînă la vîrsta de trei ani, începînd cu 07 martie 2013 - 04 ianuarie 2016.

Indică reclamanta că s-a adresat pîrîtului în vederea achitării indemnizației de maternitate în legătură cu nașterea celui de-al treilea copil, dar i s-a refuzat invocîndu-se că nu dispune de drept în acest sens.

Accentuează reclamanta că pîrîtul a adresat un demers Casei Teritoriale de Asigurări Ialoveni și intenționat nu a indicat că la momentul adresării, reclamanta se afla în concediu de maternitate, stabilit prin ordinul nr. 111-p din 01.11.2012, precum și concediul de îngrijire a copilului Plămădeală Alexandru născut la 04.01.2013 stabilit prin Ordinul nr. 13-p din 06.03.2013.

Ca urmare, conchide reclamanta că, pîrîtul a recunoscut dreptul la concediu de maternitate plătit, precum și a celui de îngrijire a copilului parțial plătit pînă la 3 ani, însă pînă în prezent refuză să execute obligația de achitare a indemnizației în cauză.

Referitor la modalitatea de calcul a indemnizației pentru concediul de maternitate, aceasta este o etapă premergătoare obligatorie celei de recunoaștere a dreptului la indemnizație și este reglementată și stabilită de Regulamentul cu privire la condițiile

de stabilire, modul de calcul și de plată a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă și altor prestații de asigurări sociale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.108 din 03.02.2005.

Astfel, la cap. III. al Regulamentului sus-indicat este prevăzută baza de calcul și cuantumul indemnizațiilor. La pct. 23 al actului dat se indică că baza de calcul a indemnizațiilor constituie venitul mediu lunar în ultimele 6 luni calendaristice premergătoare producerii riscului asigurat, venit din care au fost calculate contribuțiile de asigurări sociale.

Totodată la alin. 6 al pct. 23, se menționează că în cazul lipsei motivate a venitului asigurat în ultimele 6 luni calendaristice premergătoare lunii în care s-a produs cazul asigurat, baza de calcul este salariul tarifar sau salariul de funcție al beneficiarului.

Conform pct. 6 al Regulamentului, stabilirea, calcularea și plata indemnizațiilor se efectuează de către entitatea în care își desfășoară activitatea de bază angajatul (unde se păstrează carnetul de muncă), prin contract individual de muncă.

Astfel, indică reclamanta că pîrîtul este obligat și urmează să-i calculeze indemnizația de maternitate pentru perioada concediului de maternitate de 140 zile ce include durata concediului prenatal și postnatal în condițiile art. 124 Codul muncii pentru nașterea copilului Plămădeală Alexandru.

Mai indică reclamanta despre protecția drepturilor femeilor în cazurile de naștere a copiilor, reglementat atât de legea națională, cît și cea internațională.

La fel, a făcut referire reclamanta la prevederile art. 124 Cod muncii, care statuiază că femeilor salariate și ucenicilor, precum și soțiilor aflate la întreținerea salariaților, li se acordă un concediu de maternitate ce include concediul prenatal cu o durată de 70 de zile calendaristice și concediu postnatal cu o durată de 56 de zile calendaristice (în cazul nașterilor complicate sau nașterii sau mai mulți copii - 70 de zile calendaristice), plătindu-li-se pentru această perioadă indemnizația în modul prevăzut de art. 123 alin. (2). În baza unei cereri scrise, persoanelor indicate la alin.(1), după expirarea concediului de maternitate li se acordă un concediu parțial plătit pentru îngrijirea copilului pînă la vîrsta de 3 ani, cu achitarea indemnizației din bugetul asigurărilor sociale de stat.

Astfel, prin prisma normelor de drept invocate și ținînd cont de circumstanțele stabilite pîrîtul, Școala internat-specială pentru copii cu restanțe poliomelită și paralizie cerebrală Ialoveni, a respectat cadrul legal și a acordat reclamantei concediul de maternitate ce include concediul prenatal și concediul postnatal, însă, pîrîtul-angajator nu și-a executat obligația tehnică de achitare a concediului de maternitate cum stabilește art. 124 alin. (1) Codul muncii.

De asemenea, reclamanta a făcut referire și la practica CtEDO, conform căreia îndată ce un stat adoptă o soluție, aceasta trebuie pusă în aplicare cu claritate și coerență rezonabilă în scopul evitării pe cît posibil a incertitudinii și ambiguității pentru persoanele interesate de măsurile de punere în aplicare a acesteia.

A mai invocat reclamanta prevederile art.1422 alin. (1) Cod civil, care statuează că în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la compensația prejudiciului prin echivalent bănesc. Astfel, afirmă reclamanta că norma citată supra asigură repararea unei eventuale pagube morale cauzate persoanei a căror drepturi și libertăți au fost prejudiciate. Totodată, urmînd a fi aplicată în corespundere cu

dispozițiile art. 1423 Cod civil și într-o manieră compatibilă cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

A solicitat reclamanta obligarea Consiliului rl Ialoveni să-i achite indemnizația de maternitate pentru perioada concediului de maternitate de 140 zile ce include durata concediului prenatal și postnatal în condițiile art. 124 Cod muncii, cu repararea pagubei morale în sumă de 10000 lei.

Prin hotărârea din 05.11.2014 a judecătoriei Ialoveni cererea Indirei Plămădeală a fost admisă parțial și a fost obligat Consiliul rl Ialoveni să-i achite indemnizația de maternitate pentru perioada de 140 zile, ce include durata concediului prenatal și postnatal în condițiile art. 124 Codul muncii. În rest, pretențiile au fost respinse.

Prin decizia din 19.05.2015 a Curții de Apel Chișinău au fost respinse cererile de apel a Casei Naționale de Asigurări Sociale și a Consiliului rl Ialoveni și a fost menținută hotărârea din 05.11.2014 a judecătoriei Ialoveni.

La data de 29.06.2015 CNAS a depus recurs împotriva deciziei din 19.05.2015 a Curții de Apel Chișinău.

În motivarea recursului s-a indicat că instanțele inferioare la emiterea hotărârilor recurate au încălcat normele de drept material și procedural.

A indicat recurentul prevederile art. 7, alin.(3) al Legii nr.289 din 22.07.2004, care stabilește că în sistemul public, prestațiile de asigurări sociale reprezintă venituri de înlocuire pentru pierderea totală sau parțială a veniturilor ca urmare a vârstei, invalidității, accidentelor, bolilor, maternității pierderii locului de muncă sau decesului – ce reprezintă riscuri asigurate.

Afirmă recurentul că intimata la momentul producerii riscului se afla în concediu suplimentar neplătit pentru îngrijirea copilului în vârstă de la 3 la 6 ani, iar survenirea maternității în această perioadă nu a generat pierderea vre-unui venit.

A mai indicat despre prevederile art. 12 al Legii nr.289 din 22.07.2004, care stabilește că nu se acordă indemnizația de maternitate pentru zilele în care asiguratul se află în concediu neplătit de la locul de muncă.

Declară recurentul că revenirea intimei la serviciu a constituit întreruperea concediului pentru îngrijirea copilului până la vârsta de trei ani și nu întreruperea concediului suplimentar neplătit pentru îngrijirea copilului minor de la trei la șase ani, acestea fiind două concedii diferite acordate prin ordine diferite.

La fel, a susține recurentul prevederile art. 126 Codul muncii, care prevede că în afară de concediul de maternitate și concediul parțial plătit pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 3 ani, femeii, precum și persoanelor menționate la art.124 alin. (4), li se acordă, în baza unei cereri scrise, un concediu suplimentar neplătit pentru îngrijirea copilului în vârstă de la 3 la 6 ani, cu menținerea locului de muncă (a funcției). În baza unei cereri scrise, în timpul aflării în concediul suplimentar neplătit pentru îngrijirea copilului, femeia sau persoanele menționate la art.124 alin.(4) pot să lucreze în condițiile timpului de muncă parțial sau la domiciliu. Perioada concediului suplimentar neplătit se include în vechimea în muncă, inclusiv în vechimea în muncă specială, dacă contractul individual de muncă nu a fost suspendat conform art. 78 alin.(1) lit. a). Perioada concediului suplimentar neplătit nu se include în vechimea în muncă ce dă dreptul la următorul concediu de odihnă anual plătit, precum și în stagiul de cotizare potrivit legii.

Conform art. 434 CPC recursul împotriva deciziei se depune în termen de 2 luni de la data comunicării deciziei integrale.

Conform materialelor pricinii, Curtea de Apel Chișinău a emis decizia recurată la data de 19.05.2015, respectiv termenul pentru depunerea recursului expiră la 19.07.2014.

Recurentul a depus cerere de recurs la data de 29.06.2015, adică în termen.

Analizând legalitatea deciziei atacate, prin prisma argumentelor invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale și va casa decizia din 19 mai 2015 a Curții de Apel Chișinău cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel din următoarele considerente.

În conformitate cu art.445, alin. (1), lit. c) CPC, instanța după ce judecă recursul este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Conform cu art. 239 CPC, hotărîrea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărîrea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședința de judecată.

În conformitate cu art. 376 alin. (1) CPC, dispozițiile de procedură privind judecarea pricinilor civile în primă instanță se aplică și în instanța de apel în măsura în care nu sînt contrare dispozițiilor prezentului capitol.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit constată că prevederile acestor norme de drept de Curtea de Apel Chișinău nu au fost respectate, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 362 alin. (1) CPC, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărîrii, dacă legea nu prevede altfel.

Din materialele dosarului rezultă că Casa Națională de Asigurări Sociale, nefiind de acord cu hotărîrea din 05.11.2014 a judecătoriei Ialoveni, a contestat-o cu apel la data de 12 ianuarie 2015, solicitând repunerea în termen a acestuia.

Judecând apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, instanța de apel a considerat apelul depus în termen și l-a respins cu menținerea hotărîrii primei instanțe.

În conformitate cu art. 118 alin. (3) CPC, circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

Conform art. 373 alin. (1) și (2) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță; instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărîrea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

În acest context se va remarca că cererea de apel a fost depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale cu omiterea termenului stabilit de art. 362 CPC, solicitînd repunerea în termen a apelului.

În conformitate cu art. 362 alin. (1) și (3) CPC, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărîrii, dacă legea nu prevede

altfel. Repunerea în termen de apel se face de către instanța de apel în cazurile și în ordinea prevăzute de art. 116.

Astfel, în conformitate cu art. 116 alin. (1) și (3) CPC, persoanele care, din motive întemeiate, au omis termenul de îndeplinire a unui act de procedură pot fi repuse în termen de către instanță. La cererea de repunere în termen se anexează probele ce dovedesc imposibilitatea îndeplinirii actului.

Cu referire la prevederile enunțate supra instanța de recurs conchide că expunându-și opinia cu privire la motivele care au constituit drept temei de omitere a termenului de declarare a apelului, instanța de apel în mod evaziv s-a referit la faptul că acesta a fost omis din motive întemeiate și anume din motivul că reprezentantul Casei Naționale de Asigurări Sociale în ședința de judecată nu s-a prezentat, iar hotărîrea instanței de fond a recepționat-o prin intermediul oficiului poștal la data de 11.12.2014 și respectiv apelul depus la 12.01.2015 este în termen.

Colegiul consideră că faptul dat a fost stabilit fără a se ține cont de reglementările exprese conform cărora termenul de depunere a apelului este de 30 zile din momentul pronunțării dispozitivului hotărîrii de către prima instanță și nici de cum din momentul recepționării acestuia.

Ori, după cum rezultă din materialele pricinii Casa Națională de Asigurări Sociale în cadrul procesului de judecată din prima instanță a înaintat un demers datat cu 07.07.2014 prin care a solicitat examinarea cauzei în lipsa reprezentantului său.

Respectiv, Colegiul reține că Casa Națională de Asigurări Sociale urma să beneficieze de drepturile sale procedurale și să dea dovadă de diligență întru a se informa despre derularea procesului de judecată, inclusiv și soluția care urma a fi pronunțată.

Prin urmare, Colegiul conchide că în condițiile cînd reprezentantul Casei Naționale de Asigurări Sociale a solicitat examinarea cauzei în lipsă instanța de apel eronat a reținut faptul că apelul depus la data de 12.01.2015 este în termen, deoarece despre existența hotărîrii contestate a aflat la data de 11.12.2014.

În această ordine de idei, este cert că omiterea aspectelor menționate de către instanța de apel, direct indică la examinarea superficială a apelului, fără ca acesta să fie supus controlului prin prisma prevederilor legale, aplicabile cazului.

Având în vedere considerentele enunțate supra, instanța de recurs conchide asupra necesității reexaminării cauzei, Curtea de Apel Chișinău urmînd să verifice respectarea termenului de declarare a apelului declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva hotărîrii din 05.11.2015 a judecătoriei Ialoveni, să cerceteze ansamblul de probe (dacă acestea există) ce ar justifica imposibilitatea lor de a depune cerere de apel în termen, precum și să se pronunțe asupra cererii de repunere în termen a apelului.

Din considerentele menționate și avînd în vedere faptul că s-a constatat într-o manieră certă interpretarea și aplicarea eronată de către instanța de apel a normelor de drept procedural referitoare la termenul de declarare a apelului, obligația de probațiune în judecată, omisiuni judiciare care nu pot fi corectate în cadrul examinării cauzei în ordine de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Casa Națională de Asigurări Sociale, a casa integral decizia, cu restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea pricinii, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, să verifice circumstanțele pricinii, probele administrate și reexaminînd pricina, să

emită o hotărâre legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Se casează decizia din 19 mai 2015 a Curții de Apel Chișinău, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Plămădeală Indira împotriva Consiliului rl Ialoveni, Direcția Generală Învățământ Ialoveni, intervenient accesoriu Casa Teritorială de Asigurări Sociale Ialoveni privind obligarea achitării indemnizației de maternitate și repararea prejudiciului moral, cu restituirea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecători.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței

Valeriu Doagă

Judecătorii:

Ala Cobăneanu

Sveatoslav Moldovan

Liliana Catan

Oleg Sternioală